

نسخه مشتمل است بر : قصاید - غزلیات (مرتب) ارباعیات
مقطعات .

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان :

« رقم زد از بی تاریخ عاشق   فسوس ازعارف وآن مشربا و
تحت الكتاب بعون الله الملك الوهاب بتاريخ بیست و یکم
شهر ذی حجة الحرام »

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است .

(۶۵۱)

صباحی (سلیمان بیدگلی کاشانی)

(۱۲۰۰ . م)

پاندازه ۱۱۰ × ۱۹۰ - جلد روغنی عالی متن بوم زرك ساده
حاشیه بوم ماشی گل ریزه نقاشی ، اندرون بوم سرخ گل و نرگس
و پروانه ، حاشیه بوم مشکلی مذهب - کاشخه ترمه جدول و کمند
زوبن - عنوانها به نیل و زر بخط رفیع عالی روی متن زر در سرسخنهای
مذهب مرصع - دو صفحه اول کتاب متن و حاشیه طلا اندازی ، حاشیه
بوته اندازی مذهب مینا سازی عالی - دو صفحه آخر مقدمه بین مطور
بوته اندازی مذهب عالی - دو صفحه آغاز دیوان متن و حاشیه ، بین
سطور طلا اندازی ، حاشیه بوته اندازی مینا سازی عالی - سه سرلوح
مزدوج و دو سر فصل مذهب مرصع عالی که در کتیبه سرلوحها « بسمله »
و غیره بزر روی متن لاجورد نوشته شده است - پایان بعضی قطعات
دو لوح بوته اندازی مذهب مینا سازی - دو صفحه آخر بین مطور بوته

اندازی مذهب و حواشی تسمه‌های مذهب مرصع - ۲۸۰ صفحه ،
هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر یک بیت . ۶ میلی‌متر - خط شکسته
نستعلیق کتابت خفی عالی - رقم سید ابوالقاسم انجوی - تاریخ تحریر
سال ۱۲۱۹ . (شماره ۴۲۹)

نسخه مشتمل است بر : یک مقدمه مثنوی انشاء محمد ماروئی
قصاید (مرتب) - مقطعات - مراثی - تواریخ - مثنویات - غزلیات
(مرتب) - رباعیات
آغاز :

« سپاس سخن آفرین را سزاست ... خاصه سخنان سبحان زمان حسان عهد
صباحی تخلص سلیمان نام که دیوان شفا بخش ... خلاصه خاندان
مودت ....

معمدالدوله العلیه العالیه السلطانی چراغ علی خان دام‌اقباله
العالی در خطه فیض بخش شیراز ... از این جالس صف‌النعال بساط
اهل دانش و حاشیه نشین انجمن ارباب پیش محمد ماروئی خواهش
فرمودند که بر این نگارین مدون لوحه نگارد و بر این زیبا مجموعه
از دیباچه نویسی پریشان گفتار گردد ...
شباهنگام چون بنهفت رخ این لاله حمرا

شگفت از چشم انجم صدهزاران نرگس شهلا»

بایان :

« من نالم و گوید اوعبت ناله مکن کاندر دل من ناله ندارد انری
حسب‌الاشاره ... معمدالدوله العلیه العالیه الخاقانیه چراغ
علی خان ... بنده دعاگو و چاکر ثناجو ابوالقاسم الحسینی الانجوی
دیوان صباحی را که الحق هر مطلعش بیت‌العزل دیوان فصاحت و هر
بصرعش شاه بیت قصیده بلاغت و جواهر حروف کلماتش لایق

دیهیم سلاطین نامدار ولالی الفاظ و عباراتش افسر خواتین روزگار را
 سزاوار و هر صفحه اش چون دل ازباب وفا مهر انگیز و هر ورقش نامه
 صحایف ضمیر اهل صفا محبت آمیز و هر سطرش رشک حوران گلعداز
 و جداول بین سطورش جاری مجرای جنات تجری من تحتها الانهار
 و تذهیب صفحاتش از طلای دست الفشار مهر آفتاب و افشان زر نگارش
 از ورق نقره ماهتابست ، پرداخت و خود را مورد انعامات بی پایان
 و عنایات بیکران آن خدایگان ساخت. حرره فی شهر جمادی الثانی
 فی شهر سنه ۱۲۱۹ فی الهجرة النبویة المصطفویة .»

بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه
 اول دیوان نام وی بسقیداب روی متن زر در نیم ترنجی نوشته شده -
 بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول مهر
 او هست .

(۶۵۲)

کلیات

وفا (حاج میرزا سید محمد حسین فراهانی)

(۱۲۰۹ . ۰۳)

باندازه ۱۴ . x ۲۳ . - جلد تیماج ساده یشمی جدول منگنه
 مذهب ، اندرون تیماج ساده خنایی - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین -
 یک سر لوح مذهب برصع متوسط ۲۲۶ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ،
 هر سطر یک بیت ، ۷۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - بدون
 رقم و تاریخ تحریر نیمه اول (قرن ۱۳) . (شماره ۶ . ۶)
 این مجلد که نیمه ای از کلیات و فاست مشتمل است بر : مثنوی
 فیروز و شوخ - هفت مثنوی کوتاه دیگر - مقطعات - قصاید .

اغاز :

« می‌کند خامه سخن گستر قصه تازه همچو لؤلؤتر »

پایان :

« جوقست شود فیض آن آستانم تمنای دل بس بود پامیانی »

صفحه اول کتاب نو نویسن است - بقیه کلیات در مجلد دوم (شماره بعد) تدوین شده است .

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در بالای سر لوح مهر او هست .

(۶۰۳)

کلیات (مجلد دوم)

وفای فراهانی

بافتاده نسخه پیش - جلد روغنی عانی بوه آن بوتی گل و بلبل نقاشی ، حاشیه بوم ماشی گل ریزه نقاشی ، اندرون بوم شکی ساخته و شکوفه و پروانه مذهب کنار ابو محمد تاریخ ۱۲۰۳ - ناغذ نامه نسخه پیش - دو صفحه اول متن و حاشیه ، بین سطور طلا اندازی ، حاشیه بونه اندازی مذهب - یک سر لوح مذهب خوش - در صفحه دوم چهار لوح کوچک مذهب برصیح - ۳۱۵ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ۸۵ میلیتر - خط نستعلیق کتابت خوش (مانند نسخه پیش) - بدون رقم (بخط کاتب مجلد اول) و تاریخ تحریر نیمه اول (قرن ۱۳) -

(شماره ۶۰۷) .

این مجلد کلیات مشتمل است بر : شولیات ۱ مرتب ۱ و

آغاز :

«ای نام همایونت سردفتر و دیوانها طغرای دل آراپت تاج سرعنوانها»

پایان :

« سوخت یکباره کشت امیدم تا فکندهی بخرمنم شرری »

بسال ۱۲۳۲ زعرض فتحعلیشاه گذشته و درحاشیه صفحه اول

نام وی بسفیداب روی متن زر در نیم ترنجی نوشته شده - بسال ۱۲۸۲

ازعرض ناصرالدین شاه گذشته در حاشیه صفحه اول مهر او هست .

(۶۵۴)

ت

صافی (میرزا سید محمد جعفر حسینی

موسوی اصفهانی)

(۱۲۱۹۰م)

پاندازه ۲۱۰ x ۳۲۸ - جلد ساغری مشکی ترنج و سر ترنج
بریده ضربی بم طلائی گل عنابی ، اندرون میشن حنائی - کاغذ
فسقی جدول و کمند زرین - عنوانها بسرخی - دو صفحه اول متن
وحاشیه ، بین سطور طلا اندازی ، حاشیه بوته اندازی مذهب منقش -
یک سر لوح مزدوج مذهب مرصع خوش که در کتیبه آن روی زر
عنوان کتاب و « مجلد » بسرخی و سیاهی نوشته شده - دو مجلس
تصویر آبرنگ خوش که در یکی تصویر صافی - صباحی - عاشق -
مشتاق - آذر و دیگری سعدی و چند تن دیگر نقاشی شده است - ۷۱۰
صفحه ، هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۲۳ میلیمتر - خط
نستعلیق نیم دو دانگ تحریر متوسط - رقم سید محمد اصفهانی

(فرزند صافی) - تاریخ تحریر سال ۱۲۲۰ . (شماره ۴۲۷)
 نسخه مشتمل است بر : مثنوی گلشن خیال - هفت بند
 (در منقبت حضرت علی بن ابیطالب) - مراثی - ترجیعات - قصاید -
 مقطعات - غزلیات - (مرتب) - رباعیات (مرتب) - یکے مثنوی در
 مدح فتحعلیشاه - مقطعات ماثله تاریخ .
 آغاز :

« ای با همه وز همه میرا ای بی همه وز همه هویدا »
 پایان :

« بتعلیم خود صافی ثبوت از بهر تاریخش
 ز هر آئینه کوسمی بینی جمال دین و دولت را
 مره اقل السادات سوخته آقا محمد بن میرزا جعفر الصافی
 الاصفهانی ۱۲۲۰ »
 سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در پشت صفحه
 اول مهر او هست .

(۶۴۹)

دیوان (مجلد اول)

حکمت شیرازی (علی نقی)

(قرن دوازدهم)

باندازه ۱۹۰ x ۳۲۰ - جلد تیماج بشکی تریج و سر تریج
 رنگه - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن خانبالغ ، حاشیه اصفهانی
 جدول و کفند زرین - تمامی صفحات بین سطور طلا اندازی - دو صفحه
 اول متن و حاشیه نیز سطور طلا اندازی متشش و بین مصراعها تسمه

حلکازی ، حاشیه حلکاری - یک سر لوح مزدوج مذهب مرصع خوش که در کتیبه آن « بسمله » نوشته شده است ۲۴۷ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۰۷ میلیتر - خط نستعلیق نیمه دودانگ خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۲) . (شماره ۱۱۶۱)
 تمام دیوان در دو مجلد نهاده شده و این مجلد مشتمل است بر : قصاید (که عموماً نعوت پیامبر و ائمه اطهار است) ترکیبات - ترجیعات - رباعیات - مراثی . ترجمه احوال و زمان حیات این شاعر را نیافتیم و در تمامی اشعارش اشاره‌ای بشخص جز از خاندان نبوت نیست و فقط توانستم نام شاعر را که علی نقی است دریابیم که در قصیده‌ای مطول که در تحت حضرت امام علی‌النقی است دارد :

« حکمت سمی آن شه عالی تبارشد   مرغ اثر زشوق دعا خواستگارشد
 پیوسته در حمایت حفظ الله باد   هر کس که بر علی نقی جان نثار شد »
 آغاز :

« ای آنکه توئی قادر و قیوم و توانا   سبحان تبارک و تقدس و تعالی »
 پایان :

« که از کمال ترحم نظر بحکمت کن   ز دست حادثه اش در جهان حماقت کن
 بهشتر کن زره فضل و مرحمت مغفور ... (این مصرع را محو کرده اند)
 هو الله تعالی . این نسخه شریفه ذوق انگیز که مبنی بر مضامین حکمت آمیز و شاعر برفقرات رشحه رزاست و از اشعار مولانا حکمت شاعر که از جمله متقدمین است عالیجاه نتیجه الاعاظم میرزا محمد حسن حفظ الله تعالی بنا بر مقتضای سبیل ذاتی که راه شریعت و طریقت را بقدم ارادت نیموده و محبت دودمان رسالت صلوات الله علیهم را در دل خود جای داده اکتیاع کرده خداوند حکیم بر سعادت دنیا و آخرت صاحب نسخه بیفزاید . »

انتقالی از خانه لسان الدوله .

(۶۵۰)

دیوان (مجلد دوم)

حکمت شیرازی

اندازه و جلد و کاغذ و سر لوح نامه مجلد اول - ۲۶۲ صفحه،
هر صفحه ۱۱ سطر، هر سطر یک بیت ۱۰۷ میلیمتر - بخط مجلد اول -
بدون رقم و تاریخ تحریر .
این مجلد فقط غزلیات (مرتب) است .

آغاز :

« چو باشد ربطها باتبع قاتل عضو عضوم را
نیامد آه اگر از لطف مایل عضو عضوم را »

بایان :

« حکمت ز خیال ملک بگذر دیدی چه شد از حکومت ری »
هوائه المستعان . این کتاب مستطاب از جمله تصاید و خیالات
حکمت آمیز مولانا حکمت اعلی الله درجانه که مشعر بر مضامین
حقانی و مطالب عرفانی است عالیجاه مجدد بنام نتیجه الاعظم میرزا
محمد حسن حفظ الله تعالی مرة بعد اخری ایشیاع نموده بمضمون
الجنس مع الجنس بمیل مقتضای قطرت که طالب سعادت و کسب فیوضات
عرفانیت می باشد ، خداوند حکیم بر سعادات و توفیقات دارین صاحب
نسخه بیفزاید انشاء الله تعالی »

بعضی صفحه ها بیاض مانده و شاید و با احتمال ضعیف نسخه
برای شاعر است کتاب شده یا بخط خود او باشد که خواسته است غزلی
را بعداً در موضع بیاض بنویسد .

عباراتی که در پایان دو مجلد نوشته شده است البته بخط
کاتب دیگری است که بعداً نوشته است و با اینکه تاریخ ندارد باید
در حدود سالهای بین ۱۲۰۰ تا ۱۲۵۰ کتابت شده باشد.

(۶۵۵)

سحاب (سید محمد بن سید احمد هاتف اصفهانی)

(۱۲۲۲۰م)

باندازه ۱۵۰ × ۲۵۷ - جلد تیماج چنایی یک لائی ساده -
کاغذ قستی - ۲۴۱ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت
۹۰ میلیمتر - خط نستعلیق تحریر کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ
تحریر (قرن ۱۳) .

دیوان مشتمل است بر : قصاید - مقطعات - غزلیات - مخمسات
رباعیات - یک مثنوی کوتاه

آغاز :

« زهی طغرای نام نامیت عنوان دیوانها

نیاید زیب بی نام همایون تو عنوانها »

پایان :

« یا این چه کتم که هر زمان شعر مرا

می دزدی و آنگاه بمن میخوانی »

سال ۱۲۳۴ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در جای سرنوح نام
او بسفیداب روی ستن زر در نیم ترنجی نوشته شده است - سال
۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در بالای صفحه اول مهر او
هست .

(۶۵۶)

دیوان

عزت (سلیمان خان بن محمد خان قاجار)

(۱۲۰۷ . م)

باندازه ۱۲۰ × ۱۸۷ - جلد روغنی عالی بوم آلبالویی گل و
بوته نقاشی ، حاشیه بوم مشکی مذهب ، اندرون بوم زیتونی زرک ،
حاشیه بوم سرخ مذهب - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین - سه سرلوح
مذهب مرصع خوش - ۳۲۶ صفحه ، هر صفحه ۱۰ سطر ، هر سطر
یک بیت ۶۸ میلیتر - خط شکسته نستعلیق نیم دو دانگ خوش -
بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) - (شماره ۲۹۸۳)

نسخه مشتمل است بر : قصاید - مقطعات - مدایح و سرایش -
غزلیات (مرتب) - ترجیعات - مثنویات ساقی نامه و غیره - رباعیات -
مقطعات متفرق دیگر - در پایان نسخه سواد فرمانی است متشور که
آنها بنظم نیز میتوان خواند .

آغاز :

« ای روی تو سر دفتر انوار الهی

دارند گداین دوت عار زشاهی »

بایان :

« ... در همه باب لطف و الارا ، شامل حال خود شرده زبان
خامه از روی مطلب و مقصود ، متذکر بذکر عرض و بنان ، کرده
در عهده داند ، تحریر اول ثلث ثانی شعبان . فی هزار و دوست چارده
و ، این رقم نثر را بنظم بخوان . »

این دیوان ظاهراً نسخه اول و در آخر هر حرف از غزل و قطعه

مقداری بیاض است که بعضی قطعات بعداً با آن افزوده شده است و شاید تاریخ سال ۱۲۱۴ تاریخ فرمان آخر کتاب ، تاریخ کتابت نسخه نیز باشد .

سال ۱۲۵۱ در تملک اردشیر میرزا رکن الدوله فرزند فتحعلیشاه بوده و بعد بمهد علیا منتقل شده و پس از مرگ این بانو وارد کتابخانه شده و بسال ۱۲۲۲ از عرض گذشته است .

(۶۵۷)

مجموعه (سید حسین طباطبائی زواری اصفهانی)

(۱۲۲۲۵۰۴)

باندازه ۱۳۳ x ۲۱۷ - جلد تیماج دولائی ابره زری گلدار
سجاف و اندرون تیماج بشمی - کاغذ قرمه جدول و کمند زرین -
یسرنمی - دو صفحه اول و دو صفحه در میان کتاب بین سطور طلا
اندازی - دوسر لوح و دوسر فصل مذهب مرصع متوسط - ۱۶ صفحه ،
هر صفحه ۱۰ سطر ، هر سطر یک بیت ۸۵ میلیمتر - خط نستعلیق
کتابت جلی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) .

نسخه مشتمل است بر : انتخاب قصاید و ترکیبات - انتخاب
قطعات مسمی بآئین جم - انتخاب غزلیات مسمی بتحفة الملوك - افراد
غزلیات قدیم و مقطعات .

انغاز :

چرخ را قدر و زمین را حلم و انجم را ضیا

ملک را زب و جهانرا فخر و عالم را بقا »

بایان :

« تانرود غیر نیاید سرور تا نشود باد نخیزد غبار »
بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول مهر او هست .

(۶۵۸)

ت

صبا (فتحعلیخان کاشانی ملک الشعراء)

(م . ۱۲۳۸)

باندازه ۲۷۰ x ۴۱۰ - جلد تیماج مشکی بوته اندازی گلکاری
لعاب دار ، اندرون منن ضربی طلاپوش قرنج و نیترنج و گوشه و حاشیه
سوخت معرق خوش - کاغذ فستی جدول و کمند زرین - عنوانها
بسرخی - دو صفحه اول منن و حاشیه بین سطور طلا اندازی حاشیه
گلکاری - یک سرلوح و یک سر فصل مذهب متوسط - ۸۱۶ صفحه ،
هر صفحه ۲ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۲۸ سلیمنر - خط نستعلیق
نیم دو دانگ متوسط - رقم علی اکبر تفرشی - تاریخ تحریر سال ۱۲۴
(شماره ۴۰۷)

نسخه مشتمل است بر : فصاید (مرتب) - ترکیبات - ترجیحات
مقطعات - ابضاً فصاید (مدایح) - ابضاً ترکیبات (مدایح) - غزلیات
(مرتب) - رباعیات - قطعات منفره - هزلیات - مثنوی شکار گاموانسی
مثنوی عبرت نامه - مثنوی تحفة العراقین - مثنوی گلشن صبا - مثنوی
خلاصه الاحکام - مثنوی مقالات ناهنشاهی - مثنوی معارضه شعرا .

آغاز :

« تعالی الله خداوند جهان دار جهان آرا
کزو شد آشکارا گل ز خار و گوهر ازخارا »

پایان :

« دل پاکان همیشه صید بادش تن شاهان اسیر قید باشد »
کتابه کتاب الحضرة السلطانی علی اکبر تفرشی در سال یکهزار و
دویست و چهل . ۱۲۴۰ . «

در تاریخ ختم کتاب وارد کتابخانه شده و بسال ۱۲۸۲ از
عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول مهر او هست .

(۶۵۹)

ت

صبا

باندازه ۲۵۵ × ۴۰۵ - جلد مقوای ابره تیماج مشکی تریج
و نیمترنج و سر تریج و گوشه و حاشیه منگنه مطلا - کاغذ فستقی
کمند و جدول زرین - عنوانها بسرخی - دو صفحه اول متن و حاشیه
بین سطور مطلا اندازی ، حاشیه بونه اندازی مطلا - یک سرلیوح مذهب
متوسط - ۷۰۸ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۵۳
میلیمتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - رقم کتاب السلطان
(علی اکبر تفرشی یا محمد رضا) - تاریخ تحریر سال ۱۲۴۲ .
(شماره ۴۱۶)

نسخه مشتمل است بر : قصاید (مرتب) - ترکیبات - ایضا
قصاید (مدایح) - مقطعات متفرقه - غزلیات و مطایبات - غزلیات
(مرتب) - رباعیات - مشوئیهای : شکارگاه واشی - مقالات شاهنشاهی

گلشن صبا - عبرت نامه .

آغاز: نامه نسخه پیش .

پایان :

« بادی زدواهی سادی چون دیکه زتاب ابن آوی

در دارالخلافه طهران - یوم چهاردهم شهر رمضان المبارک
مطابق سال فرخنده تحویل تکنوزئیل خیریت دلیل یکهزار و دوست
و چهل و دو صورت ترقیم و سمت اتمام پذیرفت سنه ۱۲۴۲ . کتبه
کاتب الحضرة السلطانی - .»

بسال ۱۳۸۲ ازعرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول مهر اوهست .

(۶۶۰)

ت

باندازه ۱۹ x ۲۹۵ - جلدروغنی خوش مرقش تریج و سرتریج بوم
آلبالوئی لچکی سبزگل و بوته نقاشی ، حاشیه باریک بوم مشکلی ،
اندرون بوم سرخ بوته گل ترکس و شکوفه - کاغذ فستقی جدول
و کمند زرین - عنوانها بسرخي - دو صفحه اول متن و حاشیه بین
سطور طلا اندازی ، حاشیه گلکاری منقش - یک سرلوح مذهب متوسط
که در کتیبه آن روی متن زر عنوان کتاب بسرخي نوشته شده است -
۸۷۳ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۱۲ میلیمتر
خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (نیمه
اول قرن ۱۳) . شماره (۴۱۸) .

نسخه مشتمل است بر : قصاید (مرتب) - ترکیبات - ترجیحات

بسال ۱۲۴۰ وارد کتابخانه شده و بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول مهر او هست .

(۶۶۲)

صبا

باندازه ۲۵۰ x ۳۹۰ - جلد مقوای روغنی خوش متن مرقلش
آلبالوئی ترنج و نیمترنج و گوشه و حاشیه بوم مشکى گل و بوته
نقاشى ، اندرون یشمی ساده جدول مشکى - کاغذ قستقى جدول و کمند
زرین - عنوانها بسرخی - دو صفحه آغاز متن کتاب ، متن و حاشیه ،
حاشیه گلکاری - یک سر لوح مذهب مرصع خوش - دوازده مجلس
تصویر آبرنگ خوش - ۸۶۳ صفحه ، هر صفحه ۲۰ سطر ، هر سطر
دو بیت ۱۷۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت جلی متوسط - بدون رقم
و تاریخ تحریر (نیمه اول قرن ۱۳) . (شماره ۳۹۹)
بمتن شاهنشاه نامه دیباچه و مقدمه بشور انشاء معتمدالدوله
نشاط افزوده شده است .

آغاز مقدمه : « نخست چون بنگری جهانی بینی بر از چون و چند ... »
پایان مقدمه : « ... یا انکاری درین تواند ... وانا العبد
کمین چاکر درگاه جهان پناه عبدالوهاب الموسوی . »
آغاز و پایان متن : مانند نسخه پیش .
بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است .

(۶۶۳)

شاهنشاهنامه (منتخب)

صبا

باندازه ۱۵۰ x ۲۴۰ - جلد ساغری مشکى ترنج و نیمترنج

وحاشیه مذهب ، اندرون تیماج ساده عنایی - کاغذ قطعه ترمه جدول
 وکمند زرین - بین سطور تماماً طلا اندازی - عنوانها بسرخی - دو صفحه
 اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی منقش ، حاشیه بوته اندازی
 مذهب میناسازی عالی - یک سرلوح مذهب مرصع عالی کتیبه آن روی
 روی متن نام فتحعلیشاه بسفیداب نوشته شده است - ۹۹ صفحه ،
 هر صفحه ۱۱ سطر ۹۵ میلیمتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ خوش -
 رقم محمد بروجردی - تاریخ تحریر سال ۱۲۲۶ . (شماره ۴۲)
 آغاز : نامه نسخه پیش .

پایان :

چنینند شاهان نیکو نهاد که روشن روانشان بشردوس شاد
 چون حکم همایون ... فتحعلیشاه قاجار ... شرف امضا یافته
 بود که از کتاب مستطاب شهنشاهنامه صبا ... انتخابی شود ...
 این بنده درگاه ... محمد بروجردی بتسویب آن مأمور ... گردیده ...
 بتحریر آن پرداخت ... تحریرا فی شهر صفر المظفر من شهر سنه
 ۱۲۲۶ . «

سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه و بسال ۱۲۸۲ ناصرالدین شاه
 گذشته و مهر او در پشت صفحه اول هست .

(۶۶۴)

صبا

یاندازه ۲۴۵ x ۳۸۰ - جلد روغنی خوش بوم زیتونی گل و
 بوته نقاشی حاشیه گل ریزه ، اندرون بوم سرخ ترنج و سرترنج مذهب
 کاغذ فستقی جدول وکمند زرین - عنوانها بسرخی - دو صفحه اول

متن و حاشیه ، حاشیه بوته اندازی مذهب منقش - یک سر لوح مذهب
متوسط - ۶۰۰ صفحه ، هر صفحه ۲ سطر ، هر سطر دو بیت ۱۶۰
میلیمتر - خط نستعلیق کتابت جلی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر
(قرن ۱۳) - آخر ناتمام .

(شماره ۱۴)

آغاز :

« بنام خداوند بینش نگار خرد آفرین آفرینش نگار »

پایان :

کشان جان روشن بمینو دراست دگر هوشها خار تند آوراست «
بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت و روی صفحه
اول مهر او هست .

(۶۶۵)

نشاط (عبدالوهاب موسوی اصفهانی معتمدالدوله)

(م . ۱۲۴۴)

باندازه ۱۰۰ × ۲۶۰ - جلد روغنی متوسط بوم زرد گل و بوته
سیاه قلم ، حاشیه و گوشه بوم سیاه مذهب ، اندرون کاغذ منقش بوته
مذهب چلیپا - صفحه ها متن و حاشیه شده ، کاغذ متن سفید و حاشیه
حنائی اصفهانی جدول و کمند زرین - در جای سرلوح بوته اندازی
اکلیلی - ۱۷۲ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۵۴
میلیمتر - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی خوش - بدون رقم و تاریخ
تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۵۹۸)

نسخه مشتمل است بر :

غزلیات (مرتب) - رباعیات (یک رباعی ترکی بدنبال آنها)

آغاز :

« دادم بغمت شادی این هردو جهان را

گر عشق نباشد که کشد بارگران را »

پایان :

« شب رفت و صبح دولت اندر عقب است

شادی بی شادی طرب اندر طرب است

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه

اول مهر او هست .

(۶۶۶)

گنجینه مشتمل

نشاط

باندازه ۲۰۰ × ۲۹۳ - جلد روغنی خوش بوم رزک تریج و سر
تریج و حاشیه بوم آلبالوئی گل و بوته نقاشی ، اندرون بوم سرخ گل
نرگس نقاشی - کاغذ فستقی جدول و کمند زرین - عنوانها پسرخی
دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطرها کیلی اندازی ، حاشیه بوته انداز
اکلیلی - هفت سر لوح اکلیلی متوسط - ۶۹ صفحه ، هر صفحه ۱۷
سطر ، هر سطر یک بیت ، ۱۱۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت جلی متوسط
بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۲۵۳ (شماره ۵۹۳)

نسخه مشتمل است بر :

پنج درج - غزلیات (مرتب) - ترکیبات - رباعیات .

آغاز :

« ابواب مخزن وجود محکم ..... »

پایان :

« تنهای قوی بینی و سرهای بلند »

کو یکک سراقکنده نباشد بمیان

بتاریخ شهر محرم الحرام سنه ۱۲۵۳ تحریر شده.

بسال ۱۲۸۲ ازعرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه

اول مهر او هست .

(۶۶۷)

نشاط

باندازه ۱۹۰ x ۲۹۰ - جلد روغنی خوش بوم و زک ترنج و
سر ترنج بوم سبز مذهب ، حاشیه بوم آلبالویی مذهب ، اندرون سرخ
ماده - کاغذ فستقی جدول و کمند زرین - عنوانها بسرخی - دو صفحه
اول متن و حاشیه ، بین سطور طلا اندازی ، حاشیه پوته اندازی مذهب -
یکک سر لوح ساده مذهب که در کتبه آن روی متن زر عنوان کتاب
بسرخی نوشته شده است - ۲۱۴ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر
یکک بیت ۱۱۰ میلیمتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - بدون
رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۶۰۰)

نسخه مشتمل است بر :

غزلیات مشهور - مثنویات - غزلیات دفتر اول (مرتب) - غزلیات
عربی و ترکی - غزلیات دفتر ثانی (مرتب) - ترکیبات - رباعیات .

آغاز :

« ابن نه خوابست ابن نه بیداری .... »

پایان :

« بدل نزدیک تر باشی تو از دل

که هم اندر تو دل همه در دلی تو »

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه

صفحه اول سهر او هست .

(۶۶۸)

خاقان (فتحعلیشاه قاجار)

باندازه ۱۷۰ × ۲۵۵ - جلد مقوای روغنی عالی بوم زیتونی

زوک گل و بوته نقاشی ، حاشیه پاریک مذهب ، اندرون سرخ ساده -

صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن ترمه ، حاشیه دولت آبادی - تمامی

حواشی بوته اندازی مذهب بیناسازی خوش - بین مصراعها تمامی

تسمه الوان مذهب - سرسخنها مذهب مرصع - عنوانها بقلم ثلث بسرخ

دو سر لوح مذهب مرصع خوش - که در کتیبه آنها روی متن زر عنوان

کتاب بسرخ نوشته شده است - ۳۰ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ،

هر سطر یک بیت ، ۹ میلیمتر - خط نستعلیق تحریر کتابت خوش

متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (اندکی قبل از سال ۱۳۳۲ یا

شاید اولین نسخه دیوان خاقان باشد)

صفحات کتاب در اصل یک قرآن بوده است که متن آنرا بیرون

آورده اند و صفحات بیاض بجای آن الصاق کرده دیوان را روی آن

نوشته اند ، بعضی عبارات جزو ونیم جزو و غیره هنوز در حاشیه بجاست

بعضی صفحات نیز بیاض مانده و احتمالاً اشعار اضافی بخط خود

فتحعلیشاه است از جمله اشعار ورق ۱۰۳ و ۱۰۴ .

سخه مشتمل است بر :

دیباچه منثور انشاء محمد صادق مروزی وقایع نگار - قصاید -
غزلیات (مرتب) - ایضا غزلیات (مرتب) - افراد - مقطعات -
رباعیات مثنویات و ساقی نامه - ترکیبات و مرثیاتی .
آغاز مقدمه ؛

« دیباچه کتاب دانش و عتوان دیوان بینش حمد و ثنای
خاقانیست جلت عظمت که سلاطین حروف را افسر معنی بر سر نهاده ...
السلطان ... ابوالنصر فتحعلیشاه قاجار ... با وجود مشاغل
سلطنت و گیتی ستانی بتحصیل مراتب نظم و نثر شتافته ... بعضی اوقات
که از انتظام گیتی گذاری و انضباط امور سلطنت و شهر یاری خاطر
مبارکش را فراغی میسر است، باقتضای وزن طبع عقاب فکرش بشکار
اندازی صید معانی جناح صید افکنی می گشاید ... چون در اشعار
و جواهر افکار آن خسرو گیتی مدار ... بنات النعش وار در صحایف
اوراق ستفرق . و محتمل بود که ... از نظر محور از خاطر منسی
گردیده باشد بنا علیه رای عالم آرای مبارک شاهنشاهی بترتیب و تدوین
آن ملهمات تعلق بذیرفته بکلب آستان فلک باسبان محمد صادق
مروزی ... مقرر فرمودند که دیباچه بر آن دیوان فصاحت بنیان نوشته
باشد ... همچون کلک برهنه با دروادی تقدیم این خدمت بسر
دوید ... »

(۶۶۹)

خاقان (فتحعلیشاه قاجار)

(م . ۱۲۵۰)

باندازه ۱۲۲ x ۲۰۰ - جلد روغنی خوش بوم سرخ گل و بوته

مذهب حاشیه بوم ماشی بوته مذهب، اندرون بوم تریاکی قرنج مذهب
 کاغذ قطعه فستقی نباتی آهار و مهره کشیده جدول و کمنه زرین -
 عنوانها بسرخی - دوصفحه اول متن و حاشیه بین سطور طلااندازی
 حاشیه بوته اندازی مذهب - یک سرلوح مذهب مرصع متوسط - ۲۰۵
 صفحه، هرصفحه ۱۲ سطر، هرسطریک بیت ۷ میلیمتر - خط شکسته
 نستعلیق کتابت خوش - رقم محمد مهدی کاتب السلطان فراهانی -
 تاریخ تحریر مال ۱۲۳۹ . (شماره ۲۸۵)

تقسیمات نسخه مانند شماره پیش

آغاز:

« ناظم العوالم بدیع المتانم ..... »

آغاز دیوان:

« چشمت ز جادوی بابل نشان دهد

زلفت نشان ز سنبل باغ جان دهد »

پایان دیوان: *

« آتش همه نوش و جان ما را

یارب که مدام نوش جان باد »

پایان خاتمه:

« ... آغاز و انجام این نامه همایون بر حسب ایجاد و تکوینش

بایجاب و تکلیف شاهنشاه جمجاه روحی و روح من یروح فداه بدیباچه

و خاتمه موشح و مدیل افتاد . کتبه کاتب حضرت السلطانی محمد

مهدی الحسینی الفراهانی فی شهر رجب سنه ۱۲۳۹ . »

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه

اول مهر و هست .

آغاز دیوان :

« چشمت ز جادوی بابل نشان دهد
زلفت نشان ز سنبل باغ جنان دهد »

بایان :

« منت خدای راکه فلک هست چاکرم
شاهنشاه جهانم و درویش این درم »
سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول نام وی بسفیداب روی متن زر در نیم ترنجی نوشته شده - سال
۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول مهر او هست

(۶۷۰)

خاقان

باندازه ۲۶۰ x ۴۰۵ - جلد روغنی عالی بوم زیسونی زرک ترنج
و سر ترنج و نیمترنج دور نما و گل و بلبل نقاشی ، حاشیه بوم مشکی
گل ریزه نقاشی ، اندرون بوم سرخ ترنج و گوشه مذهب ، یک حاشیه
پارکت مشکی بوته مذهب - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن اصفهانی
حنائی ، حاشیه قسطنطنیه شکر - تمامی صفحه ها متن و حاشیه بین
بطور طلا اندازی متقش ، حاشیه بوته اندازی مذهب متقش و دو صفحه
اول حاشیه مذهب مرصع عالی و دو صفحه ما قبل و ما بعد متن ،
متن و حاشیه تماماً مذهب مرصع و در هر صفحه یک ترنج و سر ترنج
مذهب ساده دارد - سه سرلوح مزدوج مذهب مرصع عالی - سه مجلس
تصویر آب رنگ عالی که یکی نانام مانده است - هفت موضع در متن
کتاب جای تصویر بیاض مانده است - عنوانها و عبارات عربی بخط

ثلث خوش بشنگرف و لاجورد نوشته شده - ۲۵۲ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۴۵ میلیمتر - خط نستعلیق دو دانگ عالی رقم محمد مهدی طهرانی - بدون تاریخ تحریر (نیمه اول قرن ۱۳) (شماره ۲۸۰) *

نسخه منقسم است به :

دیباچه منثور دیوان - قصاید - غزلیات (مرتب) - ترکیبات - افراد و مقطعات - رباعیات - مرثی - مثنویات و ساقی نامه - خاتمه دیوان - و بر سر هر قسمت دیباچه ای منثور از انشاء معتمدالدوله نشاط نوشته شده است .

آغاز و پایان متن مانند نسخه پیش اضافه دارد :

« کتاب الحضرة السلطانی مهدی طهرانی سنه . »

پیشکشی میرزا محمد مستوفی - سال ۱۳۲۲ از عرض کتابخانه گذشته است .

(۶۷۱)

خاقان

باندازه ۱۷۰ x ۱۸۰ - جلد روغنی عالی بوم مشکی بوته مذهب در دو تریج دو تصویر زن جوان نقاشی شده ، حاشیه گل ریزه اندرون بوم سرخ بوته اندازی مذهب - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین - بر سر هر قطعه دو لوح مذهب منقش - سرسخنها بخط رقاع بسرخ روی متن زر نوشته شده و بین مصراعها تسمه مذهب است عنوانها بسرخ دو صفحه اول و دو صفحه در میانه متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی و حاشیه مذهب مینا سازی - از اول تا صفحه ۱۲ و بعضی صفحات